

WHERE THE MAGIC HAPPENS

ANTONIETTA PINKSTER

Onze samenleving verhardt. Steeds meer gedragingen worden strafbaar gesteld. Steeds meer daders (soms alleen nog maar verdachten) worden daardoor — eendimensionaal — gecriminaliseerd. Het strafrecht functioneert steeds meer als 'oplosmiddel' voor problemen, ook als die helemaal niet door het strafrecht opgelost kunnen worden. Gelukkig is er ook een andere weg. Het herstelrecht kan een grote bijdrage leveren aan betere en duurzamere oplossingen voor problemen, ook voor de strafrechtelijke. Daarom ben ik mediator in strafzaken geworden.

Deelnemers aan mediations willen zich gehoord voelen. Slachtoffers willen vertellen welke gevolgen het strafbare feit voor hen gehad heeft. Verdachten willen laten zien dat ze méér zijn dan enkel degene die hen iets heeft aangedaan. Slachtoffers

willen weten of de verdachte echt, oprecht spijt heeft. Dat kunnen zij alleen in een dialoog ervaren. Als mediators checken wij ieders verwachtingen, zorgen we ervoor dat ieder zijn of haar verhaal kan vertellen en helpen wij partijen als ze vastlopen in wat ze willen zeggen. Deelnemen aan een mediation is best een moeilijke opgave. Maar als alles lukt ontstaat een gesprek waarin het herstel plaatsvindt, *it's where the magic happens*. En wanneer zij dat ervaren, zijn mensen veel vergevingsgezinder dan je zou denken, valt mij keer op keer op.

Met name in verkeerszaken word ik vaak geraakt door de oprecht goede intenties die partijen meenemen naar de mediation. Zelfs als er een dode te betreuren valt. Er kan een vorm van *closure* plaatsvinden: het mediationgesprek helpt mensen om een volgende stap te maken

in het proces. De samenleving is vaak geneigd te denken in een scherpe tweedeling: het slachtoffer is alleen maar slachtoffer, onschuldig, en verdient ondersteuning. De verdachte is de dader, die heeft het gedaan en verdient afkeuring. Maar deze zwart-wit indeling is niet altijd terecht. Een goed voorbeeld zijn de slepende burenruzies, waarbij mensen elkaar over en weer treiteren tot er één over de schreef gaat en de ander aangifte doet van mishandeling. Dan kun je niet echt spreken van een slachtoffer en een verdachte. Wel wat de gegeven klap betreft, maar niet in het gehele conflict. Dit zijn uitdagende mediations omdat betrokkenen elkaar vaak al jaren onheus bejegenen en stevig in hun eigen loopgraaf zitten, waarbij zelfreflectie meestal ontbreekt. Het handelen van de ander wordt uitvergroet, de

eigen actie gebagatelliseerd. Ik ben soms *flabbergasted* van de manieren waarop men elkaar dwars zit. Je ziet als mediator de onmacht bij betrokkenen, men snakt naar een oplossing, of naar alleen maar rust, maar weet niet hoe dat gedaan te krijgen. In deze zaken ligt de sleutel heel duidelijk bij partijen: wie zet de eerste stap? Vervolgens spreken de burens elkaar in de mediation meestal voor het eerst sinds tijden ècht.

Jeugdzaken hebben nog een andere dimensie: er is altijd tenminste één ouder, verzorger c.q. wettelijk tegenwoordiger aanwezig. Als mediator heb je de focus op de jongere, maar ook aandacht voor de ouder. Die is immers ook betrokken. In jeugdzaken geven de jonge verdachten op de vraag voor wie ze het nou het allerergste vinden vaak als antwoord: 'Voor mijn moeder.

Antonietta Pinkster

Dat ik haar verdriet heb gedaan'. Dat geeft de burger moed. Het succes van mediation in jeugdzaken zet aan het denken: mediation zou standaard aangeboden moeten worden.

Het mooie van het werk als mediator in strafzaken is dat je bijna altijd iets goeds voor partijen kunt doen. Ook als er geen slotovereenkomst wordt opgesteld en er geen afspraken worden gemaakt hebben ze tóch met elkaar gepraat. Mediation in strafzaken verdient het om op meerdere plaatsen in de strafrechtketen te worden toegepast. Om de verharding in onze samenleving te verminderen of, nog beter, te keren.

INTERVIEW

2 december 2006 werd Nadine Beemsterboer (20) uit Hoorn met 36 messteken doodgestoken door haar ex-vriend Gerold O. (34). Hij werd veroordeeld tot 12 jaar gevangenisstraf en TBS. De vader, moeder en zus van Nadine zijn de afgelopen jaren uitgroeit tot boegbeelden van de emancipatie van nabestaanden. Daarbij speelde hun zoektocht naar herstel voor zichzelf — en de dader — een belangrijke en veelbesproken rol. Inmiddels richten zij zich ook op andere veroordeelden in de Nederlandse en Belgische gevangnissen. Van de Nadine Foundation naar Herstel in Beeld. De *Bianchi Herstelrecht Courant* sprak met vader Jacques Beemsterboer.

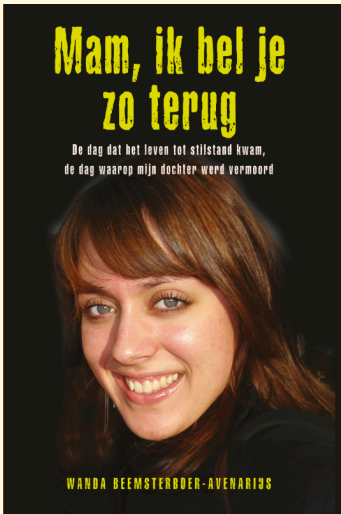
KORT NA DE MOORD WERD DE NADINE FOUNDATION OPGERICHT. WAAROM?
In 2007 hebben de dansleraren van de streetdance groep *Dazz to Impress*, waar Nadine toe behoorde en waarmee zij Nederlands kampioen was geworden, speciaal voor haar een song uitgebracht: *Nadine Inspired by You*. De opbrengst van de verkoop wilden

wij niet voor onszelf benutten. Een notaris in Hoorn adviseerde ons het geld in een fonds te stoppen. Stichting Nadine Foundation doneert sindsdien aan gelieerde doelen (Warchild, Bears in Mind, Fier, Wakker dier, etc.) en organiseert vele projecten.

HERSTEL IN BEELD IS EEN VAN DIE PROJECTEN. JULLIE VERZORGEN SPREEKBEURTEN IN SAMENWERKING MET HET GEVANGENISWEZEN EN GAAN IN PENITENTIAIRE INRICHTINGEN EN TBS-KLINIEKEN MET VEROOORDEELDEN IN GESPREK. WAAROM DE NAAM 'HERSTEL IN BEELD'?
Het begrip 'herstel' spreekt ons zeer aan. Voor slachtoffers, maar ook voor daders. Specifiek voor daders geldt dat, als zij streven naar herstel, zij proberen af te zien van activiteiten die hen in het gevang doen belanden. Hierin willen wij ze steunen. Daders aan het denken zetten. Detentieschade voorkomen. Er is veel mee gemoeid.

JOUW ECHTGENOTE WANDA SCHREEF HET BOEK 'MAM, IK BEL JE ZO TERUG' OVER JULLIE

OVERLEDEN DOCHTER. WAAROM?

Wanda schreef na de moord alles wat in haar opkwam op om maar niets te vergeten. Wie Nadine was, wat er was gebeurd rond de moord, de tijd daarna. Toen het maandblad 'Gezond Nu' haar lezers uitnodigde om vier A4tjes tekst in te leveren met een waar gebeurd verhaal heeft Wanda dit gedaan. Prompt werd ze uitgekozen om

haar verhaal te verwoorden in een boek, onder begeleiding van uitgeverij 'Kosmos'. Het werd een succes. Er zijn al 23.000 exemplaren van het boek verkocht. Alle opbrengsten gaan naar de stichting.

JULLIE GAAN HET BOEK GRATIS UITDELEN IN DE PENITENTIAIRE INRICHTINGEN EN TBS-KLINIEKEN?
Al jarenlang bieden wij het boek na lezingen aan maar sinds enige tijd hebben wij via een legaat de financiële mogelijkheid om ze gratis te verstrekken. Let wel: het gaat om de vijftiende druk en zolang de voorraad strekt.

INMIDDELS IS ER EEN ZESTIENDE DRUK. WAAROM STAAT DE BRIEF VAN DE MOORDENAAR DAARIN?
Het boek is uitgebreid met drie stukken tekst over ons contact met de moordenaar: van Wanda zelf, van onze dochter Jacqueline en van mij. Over hoe het ons is vergaan vanaf het moment dat een brief van de moordenaar van Nadine in 2009 op onze deurmat viel. Wanda en ik spraken met de dader. Jacqueline heeft hem tijdens hun ontmoeting

zelfs vergeving geschonken. Ook hem hebben wij uitgenodigd om op te schrijven hoe het hem verging, maar daar heeft hij niet aan mee willen werken. Daarom hebben wij de spijtbetuiging die hij ons in 2009 stuurde in de zestiende druk opgenomen. Er blijkt in Nederland veel belangstelling voor de inhoud van de brief.

PER 1 JANUARI 2021 HEBBEN JULLIE HERSTEL IN BEELD ONDERGEBRACHT IN EEN APARTE STICHTING. WAAROM?
De stichting Nadine Foundation zal per eind 2021 ophouden te bestaan. Dat is een gevoelskwestie: 15 jaar bestrijding van geweld is voor het gezin lang genoeg geweest. Maar wij willen doorgaan met de spreekbeurten, de gesprekken met veroordeelden en lezingen blijven geven aan medewerkers van DJI, de Reclassering, het OM, de Politie en Jeugdzorg. Er valt nog een wereld te winnen als het gaat om 'herstel' in Nederland. Voor meer informatie en contact verwijs ik graag naar onze website www.nadinefoundation.nl/ stichtingherstelinbeeld.

EEN LANGE WEG

JAAP BRANDLIGT

Jaap Brandligt

Jacques Claessen van de Universiteit van Maastricht definieert herstelrecht als *het handhaven van het recht door herstellen van de schade die is veroorzaakt door een (vermoedelijk) strafbaar feit, hetgeen het beste kan worden bereikt door vormen van samenwerking tussen (alle) bij het conflict betrokken partijen/personen*. Essentieel in zijn visie is dat na misdaad herstel dient te volgen: de dader maakt het goed tegenover het slachtoffer en de gemeenschap. Claessen zegt in zijn verhandelingen ook het een en ander over herstelrecht in de gevangenis. Herstelrecht staat — zegt hij — voor *herstel van schade en relaties*. Daarbij zijn *resocialisatie, rehabilitatie, re-integratie* belangrijk. Hij heeft het ook over *inclusie*, maar dat is zo'n modieuze term waarvan ik de betekenis niet zo goed begrijp. Het gaat erom dat detentie, als die onvermijdelijk is, zo herstelgericht mogelijk vorm moet worden gegeven. En daar sla ik op aan. Want daar ontbreekt wel het een en ander aan in ons land. En daarom is Bonjo, de organisatie die in Nederland de belangen van de gedetineerden en ex-gedeteneerden behartigt, als organisatie zeer betrokken bij herstel.

Wat gebeurt er als je in de bajes terecht komt? Bij binnenkomst is er een soortement begintoes. De binnenkomende man of vrouw (meestal man dus daarom hou ik het maar even op hij) verklaart dat hij zich keurig zal gedragen en aan alles wat van hem gevraagd wordt mee zal werken. Hij moet wel binnen het huidige regiem want als hij dat niet doet, mag hij nergens aan deelnemen. Vanaf het begin ligt de nadruk op restrictiviteit. Op het beperken van de bewegingsmogelijkheden van de gedetineerde. Op — en dat is heel traditioneel ingebakken — intentionele leedtoevoeging ter vergelding. Dat zit in ons strafrecht zoals het nu eenmaal gaat. Om de oude Bianchi te citeren: de term strafrecht impliceert dat op misdaad altijd met straf moet worden gereageerd. Daar zit hem de culturele crux die steeds ook weer doorspeelt hoe de politiek omgaat met misdaad en straf. Het gevolg: hospitalisering, afnemende verantwoordelijkheid en lijdzaamheid, want als je niet

lijdzaam bent, ben je de klos en krijg je geen faciliteiten. Sinds enige tijd mag je zelfs niet meer met vi (voorwaardelijke invrijheidstelling) dan wel met verlof. Het is een wereld van — soms goed bedoelde — repressie met alle gevolgen vanden als je buiten komt, want je hebt afgeleerd initiatief te nemen. Zeker als je langer binnen zit. Alles wat er in de bajes gebeurt is van oudsher restrictief.

Wat kan en moet er anders? Eén. Geen kortdurende straffen meer. Kort binnen zitten kost je je baan, je huis en vaak ook je relatie. Twee. Beter opgeleide PIW'-ers. Het is verbijsterend hoe weinig tijd (geld) er is om de vakbekwaamheid van deze kwetsbare beroepsgroep op peil te houden. Het is eigenlijk net als bij zorgmensen en mensen in het onderwijs: kunnen reflecteren op je eigen en andermans gedrag is essentieel om — in dit geval — gedetineerden verder te kunnen helpen. Herstel begint bij het kunnen reflecteren, van de gedetineerde, maar dan wel mogelijk gemaakt door een bajes waar niet het accent ligt op vergelden maar op stimuleren. Begrijp me niet verkeerd: ik verwijt de PIW'-ers weinig (soms ook wel, maar dat terzijde), ze worden door het macrobeleid van

de overheid en door de bureaucratisering die ook de gevangnissen bereikt heeft niet werkelijk gesteund. Het is cultuur. Cultuur van een samenleving die gedetineerden in een hoek plaatst en in deze neo-liberale wereld liefst zo veel mogelijk uit zicht. Cultuur verander je niet van de ene op de andere dag. Het denken over het gevangeniswezen dat in de jaren zestig, zeventig en tachtig van de vorige eeuw met zorg en liefde is opgebouwd zien we nu in korte tijd verdampen in louter restrictiviteit. Dat is schadelijk voor de dader, dat is evenzeer schadelijk voor het slachtoffer en dat is zeer zeker schadelijk voor de samenleving. Van ruimte geven naar restrictie gaat sneller dan andersom. Als je iets wilt veranderen in niet-restrictieve zin gaat dat altijd langzamer dan dat weer restrictief afbouwen. Er is nog een lange weg te gaan naar herstelgerichte detentie.

COLOFON

BIANCHI HERSTELRECHT COURANT

Idee, samenstelling, (eind)redactie: Simon Vuyk

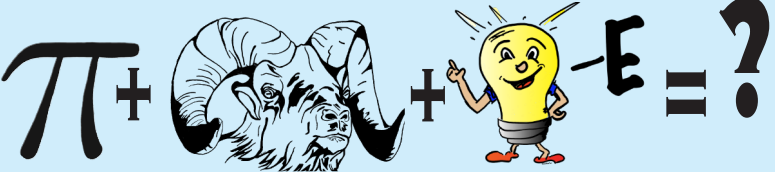
Ontwerp, vormgeving en illustraties: Mirjam van der Heide (MimzArt)

Uitgeverij: Vuyk en CO
Schrifts 24
8861 CT Harlingen

Opdrachtgever: Bianchi Herstelrecht Stichting
www.bianchiherstelrechtstichting.nl

Secretariaat: Jan Willem Zwart
info@bianchiherstelrechtstichting.nl

REBUS

OPLOSSING VERBORGEN OP PAGINA 8